

*Krev, pot a chlast – koncentrační tábory a plyn (pro **Búry a Kurdy**)*

Autor: Ofer Aderet

Nová kniha ukazuje, jak si slavný válečný vůdce Britů bez servítek nechával za své doutníky, vybraná vína i další přepychové zboží platit milionáři.

V roce 1940, kdy měl Winston Churchill plnou hlavu starostí s nacisty, překročily jeho výdaje na alkohol vládou schválený rozpočet hned dvojnásobně. Jeho řešení: vykázat tato vydání jako výdaje za zábavu. Novému britskému premiérovi, který se ujal úřadu v den, kdy Hitlerova vojska vtrhla do Nizozemí, Belgie a Francii, se to vyplatilo.

Cena alkoholu ale zdaleka nebyla Churchillovým největším problémem. Britský bankéř a finančník David Lough ve své nové knize *No More Champagne: Churchill and his Money* (Už žádné šampaňské: Churchill a jeho peníze) odkrývá fascinující příběh Churchillovy finanční situace, která fluktovala od skoro bankrotu až k nesmírnému bohatství. Prošel za tímto účelem spisy Churchillovy i lidí kolem něj, jež doposud zůstávaly čtenářům skryté. Pouští se také do výpočtů, které byly předchozím životopiscům nedostupné, nebo jim snad přišly příliš komplikované.

Shodou okolností patří mezi obdivovatele britské legendy i premiér Netanjahu, který sám musí hasit čtvé kontroverze ohledně svých osobních financí. V jeho pracovně visí Churchillův portrét vedle Theodora Herzla a izraelský politiký veterán se dokonce kdysi

s Churchillem sám srovnával.

Loughova kniha ovšem nově nalezeným obdivem k britskému státníkovi asi naplní málokoho. Muž, který varoval svět před nacisty, totiž nadělal ohromné dluhy, které za něj pak spláceli milionáři.

Churchill rád hrál o vysoké sázky v kasinech, přišel o celé jmění na burze a ze všech sil se snažil vyhnout placení daní – a to dokonce i v době, kdy zastával úřad ministra financí.

Přestože své dluhy splácel Churchill s proslulou zdráhavostí, nikdy ho ani nenapadlo žít trochu skromnějším životem – věděl totiž, že se vždycky najde někdo, kdo ho z jeho šlamastyk vytáhne.

Lough popisuje, jak si Churchill nakupoval drahé doutníky a vína, přestože si je nemohl dovolit. Nedokázal už financovat vydání své domácnosti z vlastní kapsy a šokovalo jej, kolik je vlastně dlužen.

Churchill vyhledával společnost i peníze židovských milionářů. Jeden z nich, v Rakousku narozený sir **Henry Strakosch**, ho vytáhl ze dvou závažných krizí. 18. června 1940, jen den poté, co byla Němci potopena RMS Lancastria, na níž zahynuly čtyři tisíce britských vojáků, námořníků a civilistů, mu Strakosch vypsál šek na 5000 liber. V dnešních cenách je 250 000 liber nebo jeden a čtvrt milionu šekelů.

Štědrý dárcce nežádal na oplátku nic a navíc se zachoval nanejvýš diskrétně. Aby celou transakci zamaskoval, vystavil Strakosch šek na jméno jednoho z blízkých Churchillových poradců, který jej obratem převedl svému šéfovi. Nově jmenovaný ministerský předseda tak mohl vyplatit hodináře, obchodníky s vínem a krejčí, kteří trpělivě čekali na své peníze.

Byl snad Churchill šnorer?

Nebylo to ale poprvé, kdy dal Strakosch Churchillovi k dispozici svou šekovou knížku – k tomu došlo asi dva roky předtím, když Němci obsadili Rakousko. Dostalo se mu za to děkovného vzkazu od Churchilla: Chci vám jen – podobně jako při nedávné a hanebnější příležitosti Hitler Mussolinimu – říci, že vám tuto neocenitelnou službu nikdy nezapomenu.

Churchill byl ale tak trochu *šnorer* už od svých politických začátků. V roce 1906, kdy byl náměstkem ministra pro kolonie, se opozdil s placením svých soukromých dluhů. Lough v knize cituje Churchillovo vyjádření o jeho věřitelích: „Když už čekali tak dlouho, klidně by si mohli počkat ještě chvíli. Nehodlám jim teď platit, pokud mě k tomu nedonutí – v takovém případě snad dokážu peníze sehnat.“

Tak tomu bylo v případě dluhu prodejci tabáku, společnosti J. Grunebaum & Sons, jež mu pět let dodávala tucet doutníků denně, aniž by viděla jedinou penci, i perlových a diamantových náušnic, které dal své ženě Clementine na Vánoce v roce 1909. Churchill je zaplatil se stylovým zpožděním o tři roky později. Za některé další luxusní artikly, jako šampaňské

(Perrier-Jouet), vermut nebo brandy, však platíval včas.

Churchill sice podle Lougha nebyl alkoholik, cituje však soupis výdajů za duben-květen 1949, kdy bylo do Churchillových rezidencí dodáno přes tisíc lahví alkoholu, mj. sherry, whisky a brandy. Abychom mu však nekřivdili, nebyl v té době už Churchill premiérem, ale jen vůdcem opozice.

Druhým Churchillovým andělem strážným mezi židovskými milionáři byl sir Ernest Cassel, starý rodinný přítel, který mladého Winstona všemožně finančně podporoval.

Na počátku Churchillovy politické kariéry zaplatil Cassel knihovnu v jeho novém domě. Po první světové válce mu pak spekulant a bankéř poslal šek na pokrytí nákladů na bydlení: „Můj milý Winstone: Přikládám šek na £2300 coby platbu pronájmu č. 2 na Hyde Park Street, který jsem ti zajistil,“ uvádí se v jednom z archivních dokumentů, jež kniha cituje.

Autor dodává, že není zcela jasné, zda Churchill půjčku ve výši 2300 liber Ernestu Casselovi splatil: nedochovala se žádná korespondence na toto téma ani se sirem Ernestem, ani jeho dědici (zemřel v roce 1921).

Důkazy příspěvků od bohatých Židů by mohly posloužit širitelům nenávisti, kteří často obviňují Churchilla, že ho Židé vlastnili. Lough si toho je vědom a proto zdůrazňuje, že Churchill bohatým Židům nikdy za jejich peníze neposkytl žádné protiplnění. Neobjevil ani žádnou spojitost mezi židovskými penězi a Churchillovou předválečnou protinacistickou politikou.

Laskavě sponzorováno časopisem *Life*

Lough kolem Churchilla našlapuje po špičkách, v rozhovorech pro britská média však připustil, že Winston by v dnešních podmínkách požadavků na plnou transparentnost politiků nepřežil.

Nejen že si nechával své požitkářství sponzorovat magnáty, zapojil do celého procesu i noviny a časopisy. Dělo se tak v podobě autorských poplatků za články, které politik, ministr a ministerský předseda napsal – čas na jejich psaní si dokázal najít i během těch nejvíce světodějných chvil.

Na tomto seznamu nalezneme *Daily Telegraph* i časopis *Life*, který ovšem zašel ještě dál a platil Churchillovi dovolené v exotických destinacích, aby se mohl soustředit na psaní.

Šéfredaktor *Life* Daniel Longwell později napsal: „Musíme to udržet mezi námi, ale byly to nesmírně přepychové cesty. Vždy s ním cestoval někdo z rodiny. Brávil si s sebou i svou suitu; posílal si pro různé lidi z celé Anglie. Objednával si ty nejvybranější pokrmy i hotely. Platili jsme vlastně státnické večeře s významnými lidmi. Nerad bych, aby se někdo vrtal ve výpravě do Marrákeše, uvedené v nákladech. Považuji to ale za dobrou investici.“

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

Churchillova proslulost mu pomohla dostat se z ohromných dluhů i po válce – mám na mysli večer v luxusním nočním vlaku ve Francii v roce 1949. Když si řekl o účet, odvětila podle Lougha majitelka, že to nepřipadá v úvahu. Prý to byla největší pocta jejího života – snad by se jí ale Monsieur Churchill mohl podepsat do (zákaznické) knihy. Monsieur Churchill mohl a také tak učinit.

Churchill vstoupil do 2. světové války skoro na mizině a vyšel z ní jako boháč. Nějak se mu tedy vedle vedení války podařilo psát i své paměti a vyjednat prodej literárních práv. Že své knihy psal na erární papíry, ho jistě nechávalo ledově chladným.

Článek Ofer Adereta **Blood, Sweat and Booze: Churchill's Debts and the Moguls Who Saved Him** vyšel v izraelských novinách Haaretz 16. září 2016.